

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528) www.economy.nayka.com.ua | № 9, 2018 | 28.09.2018 р.

УДК 379.85

*О. Ю. Завадинська,
к. т. н., доцент кафедри готельно-ресторанного бізнесу,
Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ
Г.А. Толок,
к. т. н., доцент кафедри готельно-ресторанного бізнесу,
Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ
О. С. Ліфіренко,
викладач кафедри готельно-ресторанного бізнесу,
Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ*

ЕФЕКТИВНІСТЬ ТА УДОСКОНАЛЕННЯ СПА-ПОСЛУГ НА ТЕРМАЛЬНИХ КУРОРТАХ УКРАЇНИ

*О. Yu. Zavadinska
Ph.D., Associate Professor of the Department of Hotel and Restaurant Business,
Kyiv National University of Culture and Arts, Kiev
G. A. Tolok
Ph.D., Associate Professor of the Department of Hotel and Restaurant Business,
Kyiv National University of Culture and Arts, Kiev
O. S. Lifirenko
Teacher of the chair of hotel and restaurant business,
Kyiv National University of Culture and Arts, Kiev*

EFFICIENCY AND IMPROVEMENT OF SPA-SERVICES ON THERMAL RESORTS OF UKRAINE

У статті представлені результати досліджень відпочиваючих після проходження курсу лікування гідротерапією на термальному курорті м. Берегово. Запропоновано розширення послуг гідротерапії певними видами душів і гідромасажу. Далеко не завжди регіон володіє достатніми рекреаційними ресурсами, має явно виражений туристичний потенціал і розвинену інфраструктуру, здатну забезпечити перебування туристів на гідному рівні. У такому випадку туристичні потоки формуються стихійно, начебто самі собою, і розвиток галузі послідовно проходить ті ж етапи, що й інші галузі даного регіону. Курорти м. Берегово вже мають певну популярність, і мінімальна кількість відпочиваючих у будь-якому випадку гарантується. Тоді чітке планування обсягів виробництва і споживання туристичної продукції, а також супутніх товарів і послуг не є основним завданням місцевої влади, їх функції зводяться до підтримання сприятливого інвестиційного середовища в цілому. Відсутність підвищеної уваги до туристичної галузі в цьому випадку може привести до негативних наслідків, якщо окремо не провадиться аналіз і оцінка сукупного впливу функціонування підприємств на економіку регіону та національну економіку, причому необхідні прогнози як на короткостроковий, так і довгостроковий періоди.

The article presents the results of studies of holidaymakers after treatment for hydrotherapy spa resort Beregovo. The extension of certain types of services hydrotherapy showers and whirlpool.

Not always the region has sufficient recreational resources, has a clear tourism potential and developed infrastructure that can provide tourists with a decent level. In this case, tourist flows are formed spontaneously, as if by themselves, and the development of the industry consistently passes the same stages as other branches of the region. Resorts of Beregovo already have some popularity, and the minimum number of vacationers in any case is guaranteed. Then, clear planning of production and consumption of tourism products, as well as related products and services is not the main task of local authorities, their functions are reduced to maintaining a favorable investment environment in general. The lack of increased attention to the tourism industry in this case can lead to negative consequences, unless a separate analysis and evaluation of the combined impact of the operation of enterprises on the region's economy and the national economy, with the necessary forecasts for both the short-term and long-term periods.

Ключові слова: курорт, гідромасаж, гідротерапія, spa-послуги, spa, географія, клімат.

Keywords: spa, hydromassage, hydrotherapy, spa-services, spa, geography, climate.

Вода - джерело життя на землі, основа цілющих сил природи. Якби на планеті не було води - на ній не було б рослинності і живих організмів. Враховуючи цей взаємозв'язок, застосування води в народній медицині розглядається як невід'ємна частина корисного використання природних сил.

Гідротерапія – водолікування, – зовнішнє застосування прісної води (водопровідної, річкової, озерної, дощової) у вигляді ванн, душей, обливань, обтирань, укутувань. Згідно визначенню В. Вінтерніца (1899 р.), «гідротерапія - це методичне застосування води в її різних температурних і агрегатних станах з естетичними, профілактичними і терапевтичними цілями».

Гідропроцедури входять до складу фізіотерапії. Як правило, вони представлені душами (Шарко, шотландський, циркулярний, висхідний), ваннами (наприклад, перлинно-озонова ванна) або спеціальними процедурами: у ванні - підводний душ-масаж (підводний гідромасаж), поза ванною - обгортання.

Водолікування відрізняється від інших видів лікувань своєю доступністю, простотою і безпекою. Залежно від температури води водолікувальні процедури ділять на холодні (нижче 20 °С), прохолодні (21-33 °С), індіферентні (34-36 °С), теплі (37-39 °С) і гарячі (40 °С і вище). Термальне водолікування - лікування підземними водами з температурою 37-42 °С. Термальні водолікування корисні при різних видах захворювань, зокрема вони показані при артрозі, гастроентерологічних захворюваннях, при лікуванні наслідків травм.

Актуальність теми даної статті визначається тим, що Україна має великі рекреаційні ресурси, до яких належать термальні води Закарпатської області, а саме міста Берегово, що на даний час майже не використовуються. У зазначеному місті майже відсутня інфраструктура, а всі туристичні об'єкти не реконструювалися з 60-х років. Також сучасний стан вітчизняних підприємств курортного комплексу характеризується нестійким функціонуванням, що зумовлено сезонними коливаннями попиту, недостатнім рівнем якості обслуговування та організаційним консерватизмом процесу управління. Саме це обумовлює актуальність вивчення цього питання з метою розроблення рекомендацій для покращення послуг гідротерапії на термальному курорті м. Берегово.

Аналіз останніх досягнень і публікацій. Дослідження щодо вивчення та аналізу природно-рекреаційних ресурсів Закарпатського регіону були здійснені Долішнім М.І., Мацолово В.І., Ємцем Г.С., Мікловдою В.П., Ленделом М.А. Проблеми експлуатаційних запасів мінеральних вод Закарпаття досліджували Лобода М.В., Мироненко М.О., Твердохлебов І.Л.

Мета даної статті – запропонувати шляхи удосконалення послуг гідротерапії та оцінити ефективність гідротерапії на термальному курорті м. Берегово Закарпатської області.

Об'єкт дослідження – термальні води м. Берегово, Закарпатської області та їх використання в гідротерапії.

Медичними показаннями для лікування термальною водою у місті Берегово є:

1. Хвороби органів руху і опори: артрити і поліартрити (ревматоїдний, ревматичний, бруцелезний, гонорейний та ін) запальні захворювання хребта (анкілозуючий спондилоартрит, спондиліти та ін) дегенеративно-дистрофічні захворювання суглобів і хребта (деформуючі остеоартрози, спондиліоз спондилоартрози, остеохондрози і ін .) захворювання періартікулярних тканин (періостіти, тендовагініти, бурсити ..) захворювання м'язів (міалгії, міозити ..), стан після травми і пошкоджень суглобово-м'язового апарату.

2. Хвороби нервової системи:

а) хвороби і наслідки травм периферичної нервової системи, (радикулоневрити, плексити, радикуліти, поліневрити, солярити, гліоніти та ін)

б) хвороби і наслідки травм центральної нервової системи (залишкові явища менінгіту, травм спинного та головного мозку, арахноїдіти та ін.

3. Хвороби порушення обміну речовин і ендокринної системи: ожиріння, подагра, цукровий діабет II-го типу, сечокислий діатез, гіпотеріоз і ін)

4. Хвороби серцево-судинної системи: міокардичний кардіосклероз, недостатність мітрального клапана, початкові прояви гіпертонічної хвороби серцево-судинної системи: міокардичний кардіосклероз, недостатність мітрального клапана, початкові прояви гіпертонічної хвороби, гіпотонічна хвороба, облітеруючі захворювання периферичних судин, пост-тромбофлебітичний синдром, варикозне розширення вен та ін .

5. Хвороби гінекологічні: хронічні сальпінгіти та еофарінгіти, параметрити і безпліддя.

6. Хвороби пов'язані з захворюваннями органів дихання не туберкульозного характеру, бронхіальна астма без періодичних важких нападів, емфізема легенів без вираженого кардіопульмонального синдрому.

Ефективність термальної води є досить суттєвою - постійне її використання омолоджує шкіру, розгладжує зморшки, знімає роздратування, повертає здоровий і свіжий колір обличчя. Поліпшується стан пацієнтів із хворобами органів руху і опори, із хворобами нервової системи, серцево-судинної системи. Термальні води корисні людям хворим на ожиріння.

Виділяють душі з низьким тиском води (0,3-1 атм.), середнім тиском води (1-2 атм.) і високим тиском води (понад 2 атм.).

Пиловий - на тіло впливають розбиті до водного пилу краплі води, які, падаючи на тіло пацієнта, практично не чинять на нього тиск.

Дощовий - вода падає на тіло з висоти близько 2 метрів через отвори спеціальної сітки, впливаючи на поверхню тіла власною силою ваги.

Голчастий - вода подається на поверхню тіла через закріплені в сітці душа спеціальні металеві трубочки, які звужуються кінцем (вихідний діаметр становить 0,5-1 мм). Потрапляючи під тиском 1-1,5 атм. На тіло, вода створює ефект уколу голкою.

Віяловий - затиснувши шланг пальцем або з допомогою спеціальної насадки у вигляді лопаточки тіло пацієнта з різних сторін в певній послідовності (задня поверхня ніг, спина, руки, боки, передня поверхня ніг, живіт) обдається водою з відстані 3-4 метри під тиском від 1,5 до 3 атм.

Циркулярний - вода подається на поверхню тіла через невеликі отвори на внутрішній поверхні спеціальної конструкції з тонких вертикальних труб, що з'єднані зверху і знизу неповними кільцями. Тонкі горизонтальні струмені води потрапляють на тіло під тиском 1-1,5 атм.

Струєвий (душ Шарко) - обробка поверхні тіла (з ніг до голови, спочатку ззаду, потім спереду) компактным струменем води під тиском 1,5-3 атм. з відстані 3-3,5 метра. Курс лікування становить 15-25 процедур, кожна з яких триває від 1 до 5 хвилин. Даний душ може застосовуватися місцево для впливу на певні частини тіла.

Струєвий (шотландський душ) - схожий по техніці проведення на душ Шарко, з тією різницею, що тут застосовуються поперемінно два струменя різної температури (але під однаковим тиском).

Кількість душових процедур і їх тривалість визначається індивідуально залежно від клінічної ситуації.

Також для поліпшення послуг гідротерапії пропонується послуги гідромасажу.

Гідромасаж (підводний душ-масаж) - один з найбільш приємних оздоровчих видів масажу. Під час процедури пацієнт лежить в гідромасажній ванні з теплою водою і йому здійснюють масажний струмінь води, що подається через шланг під тиском. Як основна перевага гідромасажу можна відзначити те, що під впливом теплої води масажна струмінь значно легше проникає в глибоко лежачі тканини і, в той же час, діє на них більш ніжним впливом, ніж при ручному масажі.

Для чого потрібен гідромасаж:

- у теплій воді настає розслаблення тканин, що зводить до мінімуму м'язову напругу під час сеансу масажу і підвищує його ефективність. Підводний масаж знижує рефлекторну збудливість, зменшує схильність до спазмів, дає безпечний ефект.

- гідромасаж підсилює кровопостачання шкірних покривів і гемодинаміку в цілому, підвищує обмін речовин, активізує трофічні функції, сприяє швидкому розсмоктуванню крововиливів і набряклої рідини в тканинах.

- активізується робота венозної і лімфатичної циркуляції. Гідромасаж зміцнює стінки судин, відновлюючи їх еластичність, стимулює реабсорбцію зайвої рідини і дренує її за напрямками до природних фільтрів. Ефективно видаляється застій, підвищується обмін речовин.

- водний масаж прискорює процеси відновлення рухових функцій, збільшує рухомість у суглобах кінцівок і хребта. Розм'якшуються і стають більш рухливими рубці і спайки, поліпшується моторика шлунково-кишкового тракту.

- гідромасаж - це швидкий спосіб схуднення і формування фігури шляхом зменшення жирових відкладень і целюліту, відновлення фізіологічного водного балансу в тканинах.

- служить для стимуляції розщеплення жирів і підвищення тонуусу шкіри і м'язів.

Гідромасаж покращує структуру і колір шкіри, збільшує надходження до неї живильних речовин, насичує клітини шкіри киснем, виводить з організму продукти метаболізму і токсини, активізує захисні сили організму.

Підводний масаж видаляє відпрацьовані клітини шкіри, шліфуючи її, робить шкіру еластичною і молодою.

Показання для гідромасажу :

- набряки внаслідок порушення лімфотoku і венозного застою, відчуття «втомлених» ніг;
- набряки після травми;
- порушення трофіки внаслідок недостатньої мікроциркуляції;
- синдром хронічної втоми;
- захворювання опорно-рухового апарату;
- захворювання периферичного відділу нервової системи;
- порушення жирового обміну (ожиріння);
- дисфункція кишечника;
- порушення сну, безсоння;
- целюліт;

Протипоказання:

- гострі інфекції;
- лихоманка;
- захворювання в стадії загострення;
- шкірні інфекції;
- тромбоемболії;
- сечокам'яна хвороба [1, с. 104; 2, с. 78]

Курортні умови у місті Берегово безумовно треба покращувати. Для того, щоб зробити послуги кращими необхідно рівнятися на досвід інших країн, наприклад, Угорщини. За основу візьмемо курорт «Озеро Балатон».

Географія і клімат. Акваторія Балатону у теперішній час складає 600 км², довжина – 77км, а ширина в найбільш широкій частині – 14км. Північний берег озера скелястий і кам'янистий, дно різко йде вниз. Південний берег приваблює відпочиваючих оксамитовим піском та дном, що плавно знижується. Балатон не відноситься до числа басейнів з сильним хвилюванням. Крім того, з настанням теплих весняних, насичених сонячними променями днів вода стрімко прогривається. Завдяки величезній водянній поверхні і середземноморському мікроклімату. Вода у Балатоні залишається теплою навіть у похмурі дні.

Лікування. Вода озера і його оксамитовий мул благотворно діють на стан нервової системи, корисні при ревматизмі. Уже триста років тут лікують хворих на серце за допомогою лікувальної води кислих джерел, які рекомендуються також для пиття при діабеті та порушеннях травної системи [4] .

Порівняльна характеристика сучасного стану термального курорту м. Берегово та «Озера Балатон» наведені у таблиці 1.

Таблиця 1.
Порівняльна характеристика сучасного стану термального курорту м. Берегово (Закарпаття)
та Озера Балатон (Угорщина)

№ з/п	Показники	Термальний курорт міста Берегово (Закарпаття, Україна)	Термальний курорт «Озеро Балатон» (Угорщина)
1.	Характеристика природних явищ	Завдяки своєму природному розміщенню, Берегово захищене від холодних вітрів вулканічним поясом гір і є найтеплішим регіоном.	Північний берег озера скелястий і кам'янистий, дно різко йде вниз. Південний берег приваблює відпочиваючих оксамитовим піском та дном, що плавно знижується. Балатон не відноситься до числа басейнів з сильним хвилюванням.
2.	Інфраструктура	Розміщення: Готель «Жайворонок», готель «Стар», готель «Затишок»	Розміщення: Hunguest hotel Repce, Danubius Thermal Sport hotel ***
3.	Лікувальна інфраструктура	Санаторій «Сонячне Закарпаття», санаторій «Квітка полонини»	Санаторій «Кестхей», санаторій «Балатондйорок»
4.	Характеристика термальної води: а) глибина видобування; б) основний хімічний склад; в) температура води в джерелі та метод охолодження	а) 1080 м; б) HCO ₂ , Ca, Na, K, Mg; в) +50 С, охолодження природним шляхом до +35-40 С в басейні	а) 12,5 м; б) Ca, Mg, Na, CO ₂ , HCO ₂ , M ₂ в) +27-35 С
5.	Послуги, що запропоновані на курорті	Критий та відкритий басейни, джакузі, екскурсії	Критий басейн, джакузі, сауна, фітнес, дискотека, аквапарк,

			масаж, тренажерна зала, wellness і SPA центр
	Лікувальні послуги	Душ Шарко, класичний масаж, антицелюлітний масаж, дитячий масаж, консультація лікаря-терапевта.	Пиловий, голчастий, віяловий, циркулярний душі, гідромасаж, класичний масаж, лікувальний масаж, антицелюлітний масаж, дитячий масаж, спортивний масаж, консультація лікаря-терапевта, консультація лікаря по правильному харчуванню, процедури для обличчя та тіла, обгортання шоколадом, медом.

Порівняльна характеристика показує, що курорти м. Берегово мають розвиватися і впроваджувати нові послуги. Для удосконалення послуг гідротерапії пропонується введення різних видів душів. Таких душів, як пиловий, голчастий, віяловий, циркулярний, також пропонується введення гідромасажу та інших послуг догляду за тілом та обличчям. Тим паче, що порівняльна характеристика термальної води показує, що на термальному курорті у м. Берегово є всі необхідні ресурси для впровадження нових послуг і їх використання буде навіть ефективнішим ніж в Угорщині, через вищу температуру термальних вод.

Отже, гідротерапія є ефективною методом лікування, яка значно покращує стан організму людини. Для удосконалення послуг гідротерапії у м. Берегово доцільно впровадити декілька видів душів і гідромасаж, оскільки це дозволить створити новий сегмент споживачів, шляхом впровадження нових та удосконалених послуг із використанням термальної води на курортах Закарпатської області.

Література.

1. Барчуков І.С. Санаторно-курортна справа, 2012. – 251 с.
2. Все курорти мира [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.yestravel.ru/resorts/>.
3. Кравець О. М. Курортологія: навчальний дистанційний курс [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cdo.kname.edu.ua/course/view.php?id=1403>
4. Сайт Берегово новости региона [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.beregovo.uz.ua>
5. Курорти та санаторії України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sanikur.com/>.

References.

1. Barchukov, I.S. (2012), Sanatorno-kurortna sprava [Sanatorium and resort business], Kyiv, Ukraine.
2. Yes! Travel (2018), “All resorts in the world”, available at: <http://www.yestravel.ru/resorts/> (Accessed 05 Jan 2018).
3. Kravets', O. M. (2018), “Resort-logic: distance learning course”, available at: <http://cdo.kname.edu.ua/course/view.php?id=1403> (Accessed 05 Jan 2018).
4. Beregovo (2018), “News of the region”, available at: <http://www.beregovo.uz.ua> (Accessed 05 Jan 2018).
5. Resorts and sanatoriums of Ukraine (2018), available at: <http://sanikur.com> (Accessed 05 Jan 2018).

Стаття надійшла до редакції 15.09.2018 р.